

ABSTRACT

PhD dissertation Shi Qing

on the topic: “Construction an evaluation index system for tourism governance effectiveness based on empirical data”

Scientific supervisor, PhD in Economics, Associate Professor Dooranov AP.

Relevance

The tourism industry holds a significant position in global economic and social development. It is not only a major economic pillar but also plays a crucial role in fostering international relations, promoting cultural exchange, and driving regional development. Tourism governance is a vital safeguard for achieving high-quality development in the tourism sector. By guiding policies, optimizing resource allocation, and coordinating interests, it provides strong support for the industry. In recent years, global tourism has experienced rapid growth, with its scale continuously expanding to encompass economic, social, cultural, and environmental dimensions. Traditional governance models are increasingly inadequate to address the complexities of modern challenges, making the scientific evaluation and effective supervision of tourism governance an urgent issue.

In tourism governance, evaluation index system plays a multifaceted and essential role, including assessing governance effectiveness, optimizing policy decisions, enhancing transparency, fostering multi-stakeholder participation, improving governance precision, and advancing academic research. These systems provide scientific foundations and data support for governance while promoting collaboration

through transparency and standardization, thereby facilitating the high-quality and sustainable development of tourism.

Despite the significant importance of tourism governance evaluation index systems in advancing sustainable development and optimizing governance, as an emerging field, they still lack systematic academic analysis and empirical research. This deficiency has resulted in a shortage of effective tools to measure governance performance, hindering further academic inquiry and practical application. Addressing these challenges requires intensified theoretical research and practical exploration to develop a scientific and comprehensive tourism governance evaluation index system. Advancing this field has become a critical task for both the tourism industry and academia nowadays.

With the booming development of global tourism, optimizing the allocation of tourism resources, enhancing visitor experiences, and promoting sustainable tourism through effective governance measures have become core issues of concern for both academia and governments. Against this backdrop, tourism governance has gradually become a focal topic in policy-making and academic research, sparking extensive discussions and in-depth studies.

In recent years, the PRC's government has introduced multiple policies related to tourism governance, demonstrating its strong emphasis on the management of the tourism industry. For example, the "State Council's 14th Five-Year Plan for Tourism Development" explicitly proposes the establishment of a modern tourism governance system, the strengthening of the tourism credit system, and the promotion of civilized tourism. Similarly, the "14th Five-Year Plan for the Development of the Culture and

Tourism Market”, issued by the Ministry of Culture and Tourism, focuses on improving the modernization level of the governance system and governance capacity in the culture and tourism market to foster its prosperity. Additionally, the “Guidelines for the Establishment of National All-for-One Tourism Demonstration Zones”, released by the former National Tourism Administration, explicitly set standardized tourism governance as an important goal for these demonstration zones. At the same time, research projects related to tourism governance have been included in the National Social Science Fund project list, such as the study on “Modernization of the Tourism Governance System under the Integration of Information Technology and Humanistic Wisdom”. These policies and research initiatives indicate that the PRC’s government not only prioritizes the formulation of tourism governance policies but also actively supports related academic research to continuously improve the level of tourism governance.

KG’s “Sustainable Tourism Development Program for 2025-2030” has been formulated based on extensive consultations with various stakeholders in the tourism industry, including government agencies, local authorities, entrepreneurs, public organizations, and experts. This highlights the country's strong emphasis on tourism governance and a multi-stakeholder collaborative governance model, ensuring that policy formulation aligns with national development goals while addressing industry needs. Furthermore, the program reflects the government's long-term commitment to the sustainable development of the tourism sector, emphasizing institutional improvement, ecological protection, infrastructure development, visitor experience enhancement, and international cooperation to enhance KG’s attractiveness and

competitiveness as a tourist destination.

It is evident that governments worldwide are actively employing various measures to optimize tourism governance in response to the rapid transformations in the global tourism industry. This trend not only highlights the pivotal role of tourism governance in driving high-quality industry development but also underscores its growing importance in academic research and policymaking.

Research goal

Constructing a tourism governance evaluation index system not only provides new theoretical perspectives for academia but also offers strong support for the practical implementation of tourism governance, thereby driving the development of both research and practice in this field. Therefore, the aim of this research is to build a tourism governance performance evaluation indicator system based on existing relevant research, combined with the characteristics and status of tourism governance. It is expected that this system will provide a solid theoretical foundation and practical guidance to promote the high-quality development of the tourism industry and improve governance effectiveness.

Research objectives

(1) A comprehensive exploration of the conceptual foundations of tourism governance.

(2) Analysis and evaluation of the current state of tourism governance in PRC and KG.

(3) Research and construction of a tourism governance evaluation indicator system.

(4) Comparative analysis of the effectiveness of tourism governance in PRC and KG.

(5) Reveal the main trends and optimization directions of tourism governance development in PRC and KG.

Research objects

The research objects are tourism governance in PRC and KG.

Research subject

The research subject of this dissertation is to construct an evaluation index system to assess the effectiveness of tourism governance in PRC and KG.

Novelty

(1) Clearly organized and defined the concept of tourism governance.

(2) Comparative analysis of the status of tourism governance in PRC and KG.

(3) Developed a new tourism governance evaluation index system.

(4) Conducted a comparative analysis of the tourism governance effectiveness in PRC and KG.

(5) Proposed the development direction and cooperation approaches of tourism industry between PRC and KG.

Practical significance

The research on the tourism governance evaluation index system not only provides new perspectives and content for academic studies but also offers solid support for practical governance. As a complex system, tourism governance encompasses multiple dimensions, including politics, economy, culture, and environment. Constructing an evaluation index system helps integrate existing

governance theories, fill theoretical gaps, and open new pathways for the development of tourism governance theory. By analyzing various governance indicators, scholars can gain a more comprehensive understanding of the complexity of tourism governance, thus promoting the further improvement and innovation of governance theory. Tourism governance often involves coordinating multiple interests and managing complex policies, and the evaluation index system provides scientific decision-making support for policymakers. By assessing the effectiveness of tourism governance, it helps policymakers evaluate the validity and sustainability of current policies and make necessary adjustments and optimizations. Specific evaluation indicators help ensure a more accurate policy-making process and provide a theoretical basis for the long-term development of tourism policies. With the rapid development of global tourism, international cooperation in tourism governance is becoming increasingly important. Constructing a tourism governance evaluation index system not only provides a unified theoretical framework and assessment tools for international tourism governance but also promotes the comparison and exchange of tourism governance effects between different countries and regions through a standardized index system, driving the sharing and cooperation of global tourism governance experiences.

Economic significance

The economic significance of constructing a tourism governance evaluation index system lies in enhancing governance efficiency, promoting sustainable industry development, and optimizing resource allocation to drive the economic growth and stable development of the tourism sector. A comprehensive and precise evaluation

indexes system can effectively measure the implementation of governance measures, helping relevant departments identify problems promptly and take effective actions, thus improving decision-making accuracy and execution efficiency. Additionally, the evaluation system provides objective support for policy adjustments through scientific data and quantitative assessments, ensuring the scientific and operational effectiveness of policy implementation. This not only significantly boosts the economic benefits of local and national economies but also promotes the development of other related industries, fostering synergistic effects along the tourism value chain. This, in turn, drives the growth of sectors such as accommodation, transportation, catering, and entertainment, creating inter-industry linkages and providing strong support for local economic prosperity and global economic integration. By establishing a scientific governance system, tourism can better leverage its economic driving force, promoting investments, employment, regional development, and other multifaceted economic benefits, ultimately driving comprehensive, coordinated, and sustainable economic growth. This ensures that tourism continues to inject steady growth into the economy, achieving long-term, stable economic prosperity.

Main provisions

(1) This research comprehensively introduces governance theory into the concepts, entities, models, and evaluation index of tourism governance, aiming to provide a new perspective for the development of tourism governance theory. By systematically analyzing the core concepts of tourism governance, it clarifies its connotations and extensions, further enriching the theoretical framework of tourism governance.

(2) This research provides a detailed analysis of the current state of tourism

governance in PRC and KG. Through a comparative analysis of the two countries' tourism governance, it reveals the challenges and opportunities each face, providing valuable reference for future empirical research and cross-national comparisons.

(3) Based on existing governance evaluation index systems, this research further constructs a more detailed and practical evaluation system for assessing tourism governance effectiveness. This system not only covers multi-dimensional indicators of tourism governance but also combines operability and applicability, allowing for precise quantification of governance effectiveness. By quantifying the evaluation of governance effectiveness, the research provides relevant departments with practical measurement tools to aid in the formulation of more scientific and refined governance policies.

(4) This research conducts a comparative analysis of the tourism governance effectiveness in PRC and KG, deeply revealing the strengths and weaknesses of both countries in tourism development. Through systematic comparison, the research not only identifies successful governance practices in both countries but also points out the gaps in their governance systems, providing scientific basis for future cross-national cooperation and policy adjustments.

(5) Based on the findings, this research suggests that PRC and KG strengthen their cooperation in tourism development to deepen bilateral relations, promote economic development in both countries, and help them jointly address the various challenges they face in the process of tourism industry development.

Personal contribution

The author has constructed a comprehensive evaluation index system by

analyzing the connotation and extension of the concept of tourism governance in detail. Through empirical testing, the author has verified the scientific and operability of the index system and provided the optimization plan. This research not only promotes the development of tourism governance theory, but also provides policymakers with practical evaluation tools and decision-making support.

The main findings of the dissertation are presented at the scientific conference “Approbation of scientific research results of foreign PhD students of KNU named after J. Balasagyn”, held on August 23, 2023, Bishkek.

Publication

Based on the research results, the author published two papers indexed by Scopus. The paper list is as follows:

- Dooranov, A., Wang, L., Yin, H., Zhang, S., Shi, Q., & Pazylbekova, S. (2023). Organizational and Financial Aspects of Management of Tourist Enterprises in National Parks: A Comparative Analysis of China and Kyrgyzstan. *Financial & Credit Activity: Problems of Theory & Practice*, 4(52).

-Dooranov, A., Shi, Q., Zhang, S., Yin, H., Wang, L., & Pazylbekova, S. (2024). National Parks as Ecotourism and Cultural Heritage Sites: Challenges in Assessment of Effectiveness and Management During Agrarian Reforms. *Multidisciplinary Science Journal*, 6.

-Shi, Q., Liang, Z., Yang, Q., Dooranov, A., & Liang, L. (2024). Sustainable Development and Global Tourism Governance in China and Other Countries: A Review of Research. *J. Env'tl. L. & Pol'y*, 4, 118.

Structure and scope

The paper includes a list of abbreviations, introduction, three chapters, conclusion, practical suggestions, references, and appendix. The paper has 137 pages. The document contains 15 tables and 3 figures.

АБСТРАКТ

PhD диссертации Ши Цин

**на тему: «Построение системы индексов оценки эффективности
управления туризмом на основе эмпирических данных»**

Научный руководитель, к.э.н., доцент Алмазбек Дооранов АП.

Актуальность темы исследования

Индустрия туризма занимает важное место в мировом экономическом и социальном развитии. Она не только является важнейшей экономической опорой, но и играет решающую роль в укреплении международных отношений, содействии культурному обмену и стимулировании регионального развития. Управление туризмом является жизненно важной гарантией достижения высококачественного развития в секторе туризма. Направляя политику, оптимизируя распределение ресурсов и координируя интересы, оно оказывает сильную поддержку отрасли. В последние годы мировой туризм пережил быстрый рост, и его масштабы постоянно расширяются, охватывая экономические, социальные, культурные и экологические аспекты. Традиционные модели управления все больше неадекватны для решения сложных современных проблем, что делает научную оценку и эффективный надзор за управлением туризмом неотложной проблемой.

В управлении туризмом система индексов оценки играет многогранную и важную роль, включая оценку эффективности управления, оптимизацию

политических решений, повышение прозрачности, поощрение участия многих заинтересованных сторон, повышение точности управления и продвижение академических исследований. Эти системы предоставляют научные основы и поддержку данных для управления, одновременно способствуя сотрудничеству посредством прозрачности и стандартизации, тем самым способствуя высококачественному и устойчивому развитию туризма.

Несмотря на значительную важность систем индексов оценки управления туризмом в продвижении устойчивого развития и оптимизации управления, как новой области, им по-прежнему не хватает систематического академического анализа и эмпирических исследований. Этот недостаток привел к нехватке эффективных инструментов для измерения эффективности управления, что препятствует дальнейшему академическому исследованию и практическому применению. Решение этих проблем требует интенсификации теоретических исследований и практических изысканий для разработки научной и всеобъемлющей системы индексов оценки управления туризмом. Развитие этой области стало важнейшей задачей как для туристической отрасли, так и для академических кругов в настоящее время.

Цель исследования

Построение системы индексов оценки управления туризмом не только открывает новые теоретические перспективы для академических кругов, но и обеспечивает сильную поддержку практической реализации управления туризмом, тем самым стимулируя развитие как исследований, так и практики в этой области. Поэтому **целью данного исследования** является разработка

системы показателей оценки эффективности управления туризмом на основе существующих соответствующих исследований в сочетании с характеристиками и содержанием процесса управления туризмом. Ожидается, что эта система обеспечит прочную теоретическую основу и практическое руководство для содействия высококачественному развитию туристической отрасли и повышения эффективности управления.

Достижение поставленной цели требует решения ряда задач исследования:

(1) провести комплексное исследование концептуальных основ управления туризмом.

(2) проанализировать и дать оценку текущего состояния управления туризмом в Китае и Кыргызстане.

(3) обосновать методологию разработки и построение системы индикаторов оценки управления туризмом.

(4) провести сравнительный анализ эффективности управления туризмом в КНР и Кыргызской Республике.

(5) Выявить основные тенденции и обосновать направления совершенствования процесса управления туризмом в КНР и КР.

Объект исследования

Объектами исследования являются процесс управления туризмом в КНР и Кыргызской Республике.

Предмет исследования

Предмет данного исследования состоит в изучении действующей системы

показателей характеризующих эффективность управления в КНР и Кыргызстане.

Научная новизна работы нашла отражение в следующих положениях:

(1) теоретически обоснованы и усовершенствованы содержание концепции управления туризмом.

(2) проведен сравнительный анализ текущего состояние процесса управления туризмом в КНР и Кыргызской Республике.

(3) разработана и предложена новая система индексов оценки управления туризмом на страновом уровне.

(4) проведен сравнительный анализ эффективности управления туризмом в КНР и Кыргызской Республике.

(5) предложены меры и пути сотрудничества в туристической отрасли КНР и Кыргызстана на перспективу.

Практическая значимость полученных результатов

Исследование системы индексов оценки управления туризмом не только предоставляет новые перспективы и содержание для академических исследований, но и предлагает надежную поддержку для практического управления. Как сложная система, управление туризмом охватывает множество измерений, включая политику, экономику, культуру и окружающую среду. Построение системы индексов оценки помогает интегрировать существующие теории управления, заполнять теоретические пробелы и открывать новые пути для развития теории управления туризмом. Анализируя различные показатели управления, ученые могут получить более полное представление о сложности

управления туризмом, тем самым способствуя дальнейшему совершенствованию и инновациям теории управления. Управление туризмом часто включает в себя координацию множественных интересов и управление сложной политикой, а система индексов оценки обеспечивает научную поддержку принятия решений для политиков. Оценивая эффективность управления туризмом, она помогает политикам оценивать обоснованность и устойчивость текущей политики и вносить необходимые коррективы и оптимизации. Конкретные показатели оценки помогают обеспечить более точный процесс разработки политики и обеспечивают теоретическую основу для долгосрочного развития политики туризма. С быстрым развитием мирового туризма международное сотрудничество в управлении туризмом становится все более важным. Создание системы индексов оценки управления туризмом не только обеспечивает единую теоретическую основу и инструменты оценки для международного управления туризмом, но и способствует сравнению и обмену результатами управления туризмом между различными странами и регионами посредством стандартизированной системы индексов, стимулируя обмен и сотрудничество в области глобального опыта управления туризмом.

Экономическая значимость полученных результатов

Экономическое значение построения системы индексов оценки управления туризмом заключается в повышении эффективности управления, содействии устойчивому развитию отрасли и оптимизации распределения ресурсов для стимулирования экономического роста и стабильного развития туристического сектора. Комплексная и точная система индексов оценки может

эффективно измерять реализацию мер управления, помогая соответствующим департаментам оперативно выявлять проблемы и предпринимать эффективные действия, тем самым повышая точность принятия решений и эффективность исполнения. Кроме того, система оценки обеспечивает объективную поддержку корректировки политики с помощью научных данных и количественных оценок, гарантируя научную и операционную эффективность реализации политики. Это не только значительно повышает экономические выгоды местной и национальной экономики, но и способствует развитию других смежных отраслей, способствуя синергетическому эффекту по всей цепочке создания стоимости в туризме. Это, в свою очередь, стимулирует рост таких секторов, как размещение, транспорт, общественное питание и развлечения, создавая межотраслевые связи и оказывая сильную поддержку местному экономическому процветанию и глобальной экономической интеграции. Создавая научную систему управления, туризм может лучше использовать свою экономическую движущую силу, поощряя инвестиции, занятость, региональное развитие и другие многогранные экономические выгоды, в конечном итоге способствуя всеобъемлющему, скоординированному и устойчивому экономическому росту. Это гарантирует, что туризм продолжит вносить устойчивый вклад в рост экономики, обеспечивая долгосрочное и стабильное экономическое процветание.

Основные положения, выносимые на защиту:

(1) предложена авторская трактовка теории управления туризмом, усовершенствованы концепция, сущность, модели и индексы оценки управления туризмом.

(2) проведен комплексный анализ текущего состояния управления туризмом в КНР и Кыргызстане на основе эмпирических исследований и межстрановых сравнениях.

(3) предложена авторская система оценки эффективности управления туризмом, включающая многомерные показатели управления туризмом.

(4) на основе сравнительного анализа эффективности управления туризмом в КНР и КР, раскрыты сильные и слабые стороны обеих стран в развитии туризма для будущего межнационального сотрудничества и корректировки существующих государственных политик в области туризма.

(5) автором разработаны рекомендации по укреплению сотрудничества в развитии как туризма между КНР и КР, так и в целом по развитию туристической отрасли в каждой из стран.

Личный вклад соискателя

Автор разработал комплексную систему индексов оценки, подробно проанализировав коннотацию и расширение концепции управления туризмом. С помощью эмпирического тестирования автор проверил научность и работоспособность системы индексов и предоставил план оптимизации. Полученные результаты могут быть использованы при разработке государственных политик развития туристической отрасли, включающие практические инструменты оценки и поддержки принятия решений государственными органами.

Основные выводы диссертации представлены на научной конференции «Апробация результатов научных исследований иностранных докторантов КНУ

им. Ж. Баласагына», состоявшейся 23 августа 2023 года в г. Бишкек.

Апробация результатов исследования

По результатам исследования автор опубликовал две статьи, проиндексированные Scopus. Список статей выглядит следующим образом:

- Дооранов, А., Ван, Л., Инь, Х., Чжан, С., Ши, Ц. и Пазылбекова, С. (2023).

Организационные и финансовые аспекты управления туристическими предприятиями в национальных парках: сравнительный анализ Китая и Кыргызстана. Финансово-кредитная деятельность: проблемы теории и практики, 4(52).

-Дооранов, А., Ши, Ц., Чжан, С., Инь, Х., Ван, Л. и Пазылбекова, С. (2024).

Национальные парки как объекты экотуризма и культурного наследия: проблемы оценки эффективности и управления в ходе аграрных реформ. Мультидисциплинарный научный журнал, 6.

-Ши, Ц., Лян, З., Ян, Ц., Дооранов, А. и Лян, Л. (2024). Устойчивое развитие и глобальное управление туризмом в Китае и других странах: обзор исследований. J. Environl. L. и Pol'y, 4, 118.

Структура и область применения

Статья включает список сокращений, введение, три главы, заключение, практические предложения, ссылки и приложение. Статья содержит 137 страниц. Документ содержит 15 таблиц и 3 рисунка.

АБСТРАКТ

Ши Цин PhD диссертациясын

темасы: «Эмпирикалык маалыматтардын негизинде туризмди башкаруунун натыйжалуулугун баалоо үчүн индекстер системасын куруу»

Илимий жетекчиси, экономика илимдеринин кандидаты, доцент Дооранов

А.П.

Изилдөө темасынын актуалдуулугу

Туризм индустриясы дүйнөлүк экономикалык жана социалдык өнүгүүдө маанилүү орунду ээлейт. Бул өтө маанилүү экономикалык тирөөч гана болбостон, эл аралык мамилелерди чындоодо, маданий алмашууну жана региондук өнүгүүнү стимулдаштырууда чечүүчү ролду ойнойт. Туризм менеджменти туризм тармагында жогорку сапаттагы өнүгүүгө жетишүүнүн маанилүү кепилдиги болуп саналат. Саясатты жетекчиликке алуу, ресурстарды бөлүштүрүүнү оптималдаштыруу жана кызыкчылыктарды координациялоо менен бул тармакка күчтүү колдоо көрсөтөт. Акыркы жылдарда дүйнөлүк туризм тез өсүүдө жана анын масштабы тынымсыз кеңейип, экономикалык, социалдык, маданий жана экологиялык аспектилерди камтыйт. Менеджменттин салттуу моделдери татаал заманбап проблемаларды чечүү үчүн барган сайын жетишсиз болуп, туризмди башкарууга илимий баа берүү жана эффективдүү көзөмөл жүргүзүү актуалдуу маселеге айланууда.

Туризмди башкарууда баалоо индекси системасы көп кырдуу жана маанилүү ролду ойнойт, анын ичинде башкаруунун натыйжалуулугун баалоо, саясий чечимдерди оптималдаштыруу, ачыктыкты жогорулатуу, көп кызыкдар тараптардын катышуусун стимулдаштыруу, башкаруунун тактыгын жогорулатуу жана академиялык изилдөөлөрдү жайылтуу. Бул системалар ачык-айкындуулук жана стандартташтыруу аркылуу кызматташтыкты илгерилетүү менен бирге, илимий негиздерди жана башкаруу үчүн маалыматтарды колдоону камсыздайт, ошону менен туризмди сапаттуу жана туруктуу өнүктүрүүгө салым кошот.

Туризмди башкарууну баалоо индексинин системаларынын туруктуу өнүгүүгө жана башкарууну оптималдаштырууга көмөктөшүүдөгү олуттуу маанисине карабастан, алар дагы эле системалуу академиялык талдоо жана эмпирикалык изилдөөлөр жок. Бул кемчилик башкаруунун натыйжалуулугун өлчөө үчүн эффективдүү инструменттердин жоктугуна алып келди, бул андан аркы академиялык изилдөөлөргө жана практикалык колдонууга тоскоол болууда. Бул маселелерди чечүү туризмди башкарууну баалоо индекстеринин илимий жана комплекстүү системасын иштеп чыгуу үчүн теориялык изилдөөлөрдү жана практикалык изилдөөлөрдү активдештирүү зарыл. Бул аймакты өнүктүрүү азыркы учурда туризм индустриясы үчүн да, академиялык чөйрө үчүн да негизги маселе болуп калды.

Глобалдык туризмдин тез өнүгүшү менен, туристтик ресурстарды бөлүштүрүүнү оптималдаштыруу, келүүчүлөрдүн тажрыйбасын жакшыртуу жана натыйжалуу башкаруу чаралары аркылуу туруктуу туризмди илгерилетүү

академиялык чөйрөнү да, өкмөттөрдү да тынчсыздандырган негизги маселелерге айланды. Мунун фонунда туризмди башкаруу бара-бара саясатты иштеп чыгууда жана академиялык изилдөөлөрдүн борбордук темасына айланып, кеңири талкууларды жана терең изилдөөлөрдү жаратты.

Акыркы жылдары Кытай өкмөтү, мисалы, туризм тармагын башкарууда көрсөтүп, туризм менеджментине киргизди. Маданият жана туризм маданият жана туризм рыногунда анын гүлдөп өсүшүнө көмөк көрсөтүү үчүн башкаруу жана башкаруу системасын модернизациялоо деңгээлин жогорулатууга багытталган. «Маалыматтык технологиялар жана гуманисттик акылмандык интеграциясынын алкагында туризмди башкаруу системасын модернизациялоо» изилдөө катары. Кытай өкмөтү туризмди башкаруу саясатын өнүктүрүүгө чоң маани берип гана тим болбостон, туризмди башкаруунун деңгээлин тынымсыз жогорулатуу үчүн тиешелүү илимий изилдөөлөрдү да активдүү колдойт.

“KG Туризмди 2025–2030-жылга чейин туруктуу өнүктүрүү программасы” туризм тармагындагы ар кандай кызыкдар тараптар, анын ичинде мамлекеттик органдар, жергиликтүү бийлик органдары, ишкерлер, жарандык коом уюмдары жана эксперттер менен кеңири консультациялардын негизинде иштелип чыккан. Бул өлкөнүн туризмди башкарууга жана көп тараптуу биргелешип башкаруу моделине өзгөчө көңүл бургандыгын баса белгилейт, бул тармактын керектөөлөрүн канааттандыруу менен бирге саясатты иштеп чыгуунун улуттук өнүгүү максаттарына шайкеш келишин камсыз кылуу. Мындан тышкары, программа туризм секторун туруктуу өнүктүрүү боюнча өкмөттүн узак мөөнөттүү милдеттенмесин чагылдырып, институционалдык жакшыртууга,

курчап турган чөйрөнү коргоого, инфраструктураны өнүктүрүүгө, коноктордун тажрыйбасын жакшыртууга жана туристтик дестинация катары КГнин жагымдуулугун жана атаандаштыкка жөндөмдүүлүгүн жогорулатуу үчүн эл аралык кызматташууга басым жасайт.

Дүйнө жүзүндөгү өкмөттөр глобалдык туризм индустриясындагы тез өзгөрүүлөргө жооп катары туризмди башкарууну оптималдаштыруу үчүн ар кандай чараларды активдүү колдонуп жатканы түшүнүктүү. Бул тенденция туризмдин менеджментинин тармактын жогорку сапаттагы өнүгүшүнө түрткү берүүдөгү негизги ролун гана көрсөтпөстөн, анын академиялык изилдөөлөрдөгү жана саясатты иштеп чыгуудагы өсүп келе жаткан маанисин баса белгилейт.

Изилдөөнүн максаты

Туризмди башкарууну баалоо индексинин системасын куруу академиялык чөйрө үчүн жаңы теориялык перспективаларды ачып гана тим болбостон, туризмди башкарууну практикалык ишке ашырууга күчтүү колдоо көрсөтөт, ошону менен бул жааттагы изилдөөлөрдү да, практиканы да өнүктүрүүгө көмөктөшөт. Ошондуктан, **бул изилдөөнүн максаты** туризмди башкаруу процессинин мүнөздөмөлөрү жана мазмуну менен айкалыштырып, учурдагы тиешелүү изилдөөлөрдүн негизинде туризмди башкаруунун натыйжалуулугун баалоо үчүн индикаторлордун системасын иштеп чыгуу болуп саналат. Бул система туризм индустриясын сапаттуу өнүктүрүүгө жана башкаруунун натыйжалуулугун жогорулатууга көмөктөшүүчү бекем теориялык негизди жана практикалык жетекчиликти камсыздайт деп күтүлүүдө.

Алдыга коюлган максатка жетүү үчүн бир катар изилдөө көйгөйлөрүн

чечүү керек:

(1) туризмди башкаруунун концептуалдык негиздерин комплекстүү изилдөө.

(2) Кытай менен Кыргызстандагы туризмди башкаруунун учурдагы абалын талдоо жана баалоо.

(3) туризмди башкарууну баалоо үчүн индикаторлор системасын иштеп чыгуу жана куруу методологиясын негиздейт.

(4) Кытайда жана Кыргыз Республикасында туризмди башкаруунун натыйжалуулугуна салыштырма талдоо жүргүзүү.

(5) КЭРде жана КРда туризмди башкаруу процессин өркүндөтүүнүн негизги тенденцияларын аныктоо жана багыттарын негиздөө.

Изилдөө объектиси

Изилдөөнүн объекттери болуп КЭР жана Кыргыз Республикасындагы туризмди башкаруу процесси саналат.

Изилдөө предмети

Бул изилдөөнүн предмети КНР менен Кыргызстанда башкаруунун натыйжалуулугун мүнөздөгөн көрсөткүчтөрдүн учурдагы системасын изилдөө болуп саналат.

Иштин илимий жаңылыгы төмөнкү жоболордо чагылдырылган:

(1) туризмди башкаруу концепциясынын мазмуну теориялык жактан негизделген жана өркүндөтүлгөн.

(2) Кытай менен Кыргыз Республикасындагы туризмди башкаруунун учурдагы абалына салыштырма талдоо жүргүзүлгөн.

(3) өлкөнүн деңгээлинде туризмди башкарууну баалоо үчүн индекстердин жаңы системасы иштелип чыккан жана сунушталган.

(4) Кытай менен Кыргыз Республикасындагы туризмди башкаруунун натыйжалуулугуна салыштырмалуу талдоо жүргүзүлгөн.

(5) келечектеги Кытай менен Кыргызстандын туризм тармактары үчүн кызматташуунун чаралары жана жолдору сунушталды.

Алынган натыйжалардын практикалык мааниси

Туризмди башкарууну баалоо индексинин системасын изилдөө академиялык изилдөөлөр үчүн жаңы перспективаларды жана мазмунду гана камсыз кылбастан, практикалык менеджмент үчүн да жакшы колдоо көрсөтөт. Татаал система катары туризмди башкаруу саясатты, экономиканы, маданиятты жана айлана-чөйрөнү камтыган көптөгөн өлчөмдөрдү камтыйт. Баалоо индекстеринин системасын куруу башкаруунун учурдагы теорияларын интеграциялоого, теориялык боштуктарды толтурууга жана туризмди башкаруу теориясын өнүктүрүү үчүн жаңы жолдорду ачууга жардам берет. Менеджменттин ар кандай көрсөткүчтөрүн талдоо менен окумуштуулар туризмди башкаруунун татаалдыгы жөнүндө кеңири түшүнүккө ээ болушу мүмкүн, муну менен менеджмент теориясын андан ары өркүндөтүүгө жана инновациялоого көмөктөшөт. Туризмди башкаруу көбүнчө бир нече кызыкчылыктарды координациялоону жана татаал саясатты башкарууну камтыйт, ал эми индекс системасы саясатчылар үчүн илимий чечимдерди колдоону камсыз кылат. Туризмди башкаруунун натыйжалуулугун баалоо менен, ал саясатчыларга учурдагы саясаттын негиздүүлүгүн жана туруктуулугун

баалоого жана керектүү оңдоолорду жана оптималдаштырууларды жасоого жардам берет. Баалоонун спецификалык көрсөткүчтөрү саясатты иштеп чыгуунун так процессин камсыз кылууга жардам берет жана узак мөөнөттүү туризм саясатын иштеп чыгуу үчүн теориялык негизди түзөт. Дүйнөлүк туризмдин ылдам өнүгүүсү менен туризмди башкаруу боюнча эл аралык кызматташтыктын мааниси чоң болуп баратат. Туризмди башкарууну баалоо индексинин системасын түзүү эл аралык туризмди башкаруунун бирдиктүү теориялык негизин жана баалоо инструменттерин гана камсыз кылбастан, ошондой эле стандартташтырылган индекс системасы аркылуу түрдүү өлкөлөр жана региондор арасында туризмди башкаруунун натыйжаларын салыштырууга жана алмашууга көмөктөшөт, туризмди башкаруунун дүйнөлүк тажрыйбасы менен алмашууга жана кызматташууга көмөктөшөт.

Алынган натыйжалардын экономикалык мааниси

Туризмди башкаруунун индекстеринин системасын куруунун экономикалык мааниси башкаруунун натыйжалуулугун жогорулатуу, тармактын туруктуу өнүгүшүнө көмөк көрсөтүү жана экономиканын өсүшүнө жана туризм секторунун туруктуу өнүгүшүнө дем берүү үчүн ресурстарды бөлүштүрүүнү оптималдаштыруу болуп саналат. Баалоо индексинин комплекстүү жана так системасы башкаруу чараларынын аткарылышын натыйжалуу өлчөп, тиешелүү бөлүмдөргө көйгөйлөрдү тез арада аныктоого жана натыйжалуу чараларды көрүүгө жардам берет, ошону менен чечимдерди кабыл алуунун тактыгын жана ишке ашыруунун натыйжалуулугун жогорулатат. Мындан тышкары, баалоо системасы саясатты ишке ашыруунун илимий жана оперативдүү

натыйжалуулугун камсыз кылуу менен илимий маалыматтар жана сандык баа берүү аркылуу саясатты оңдоого объективдүү колдоо көрсөтөт. Бул жергиликтүү жана улуттук экономиканын экономикалык пайдасын олуттуу жогорулатып гана тим болбостон, ошондой эле туризмдин кошумча нарк чынжырчасында синергетиканы түзүп, башка тектеш тармактардын өнүгүшүнө өбөлгө түзөт. Бул, өз кезегинде, турак жай, транспорт, тамак-аш жана суусундук жана оюн-зоок сыяктуу секторлордогу өсүштү стимулдайт, секторлор аралык байланыштарды түзүп, жергиликтүү экономикалык гүлдөп-өнүгүүгө жана дүйнөлүк экономикалык интеграцияга күчтүү колдоо көрсөтөт. Илимий башкаруу системасын түзүү менен туризм өзүнүн экономикалык кыймылдаткыч күчүн жакшыраак пайдалана алат, инвестиция тартууга, жумуштуулукка, региондук өнүгүүгө жана башка көп кырдуу экономикалык пайдага көмөктөшүп, акырында инклюзивдик, координацияланган жана туруктуу экономикалык өсүштү камсыздайт. Бул туризм узак мөөнөттүү жана туруктуу экономикалык гүлдөп-өнүгүүнү камсыз кылуу менен экономикалык өсүшкө туруктуу салым кошууну камсыздайт.

Коргоо үчүн сунушталган негизги жоболор:

(1) туризмди башкаруу теориясына автордук интерпретация сунушталат, туризмди башкарууга баа берүүнүн концепциясы, маңызы, моделдери жана индекстери өркүндөтүлөт.

(2) Кытай менен Кыргызстандагы туризмди башкаруунун учурдагы абалына комплекстүү талдоо эмпирикалык изилдөөлөрдүн жана өлкөлөр аралык салыштыруулардын негизинде жүргүзүлгөн.

(3) туризмди башкаруунун көп өлчөмдүү көрсөткүчтөрүн камтыган туризмди башкаруунун натыйжалуулугун баалоонун автордук системасы сунушталат.

(4) Кытайда жана Кыргыз Республикасында туризмди башкаруунун натыйжалуулугун салыштырып талдоонун негизинде келечектеги эл аралык кызматташуу жана туризм чөйрөсүндөгү мамлекеттик саясатты оңдоо үчүн туризмди өнүктүрүүдө эки өлкөнүн тең күчтүү жана алсыз жактары аныкталган.

(5) Автор Кытай менен Кыргыз Республикасынын ортосундагы туризмди да өнүктүрүү боюнча кызматташтыкты бекемдөө жана жалпысынан ар бир өлкөнүн туризм тармагын өнүктүрүү боюнча сунуштарды иштеп чыккан.

Өтүнмө ээсинин жеке салымы

Автор туризмди башкаруу концепциясынын коннотациясын жана кеңейтилишин деталдуу талдоо жолу менен баалоо индекстеринин комплекстүү системасын иштеп чыккан. Эмпирикалык тестирлөө аркылуу автор индекс системасынын илимий негиздүүлүгүн жана натыйжалуулугун текшерип, оптималдаштыруу планын берген. Алынган натыйжалар туризм тармагын өнүктүрүү боюнча мамлекеттик саясатты, анын ичинде мамлекеттик органдардын чечимдерди кабыл алуу процессине баа берүү жана колдоо көрсөтүүнүн практикалык инструменттерин иштеп чыгууда колдонулушу мүмкүн.

атындагы КУУнун чет өлкөлүк докторанттарынын илимий изилдөөлөрүнүн натыйжаларын сыноо. Ж.Баласагын», 2023-жылдын 23-августунда Бишкек шаарында болуп өткөн.

Изилдөө натыйжаларын текшерүү

Изилдөөнүн жыйынтыгы боюнча автор Scopus тарабынан индекстелген эки макаласын жарыялаган. Макалалардын тизмеси төмөнкүдөй:

- Дооранов, А., Ван, Л., Инь, Х., Чжан, С., Ши, К., Пазылбекова, С. (2023).

Улуттук парктардагы туристтик ишканаларды башкаруунун уюштуруучулук жана финансылык аспектилери: Кытай менен Кыргызстандын салыштырма анализи. Финансы-кредиттик ишмердүүлүк: теория жана практика көйгөйлөрү, 4(52).

-Дооранов, А., Ши, К., Чжан, С., Ин, Х., Ван, Л., Пазылбекова, С. (2024).

Улуттук парктар экотуризмдин жана маданий мурастын объектилери катары: агрардык реформалардын жүрүшүндө натыйжалуулукту жана башкарууну баалоо көйгөйлөрү. Көп тармактуу илимий журнал, 6.

-Ши, Ц., Лян, З., Янг, С., Дооранов, А., Лян, Л. (2024). Туруктуу өнүгүү жана Кытайда жана башка өлкөлөрдө глобалдык туризмди башкаруу: изилдөөгө сереп салуу. J. Env'tl. Л. жана Польша, 4, 118.

Структура жана колдонуу чөйрөсү

Диссертацияда аббревиатуралардын тизмеси, кириш сөз, үч бөлүм, корутунду, практикалык сунуштар, пайдаланылган адабияттар жана тиркеме бар.

Диссертация 137 беттен турат. Документте 15 таблица жана 3 сүрөт бар.